

VIVAT Romuvensis!

Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos laikraštis

2021 m. sausis | Nr. 11

Romuviečių eilės, skirtos Sausio 13-ajai

Laisvės kaina

Einu asfaltu. Šalta. Šalikėlese kėpso kalnai,
to tyro rytmetinio sniego
Nevalgau, neskanu. Aplinkui šmeižtas,
soti aš nuo Sovietinės laikraščių smarvės.
Regiu. Minia. Maži ir dideli, jauni ir
drąsūs, stiprūs – kovotojai geidžia laisvės.
Plienine valia apsikarstę, pečius vėliava
apsigaubę žmonės, rymuoja
Ir kulkos juos tarsi šarvuoti būtų, mažyčiu
spinduliu aplenkia.

Stebiu. Matau iš tolo. O gal girdžiu?
Dunda.

Gatvėse, vienas paskui kitą, rikiuojasi
titaniški metalo gabalai
Tačiau žmonės nesitraukia, priešais kulkas,
dainuoja, rauda „Ten mano tėvynė, graži
Lietuva“...

Sekundei viskas taip nuščiuovo,
malda keliavo iš tavo lūpų, tiesiai
Aukščiausiam į ausį.

O ten palikau namus, draugus, šeimą,
pačiupo mergina už žąsto ir atsiduso:
Pažadėk man šokį...

Virsta tvora ir gelžgalis dusliai atsitrenkia
į žemę
Kova prieš nerūdyjančius vikšrus. Vienybė,
broliai, sesės – širdis dainuoja
Krenta. Traiško. Fone tik mirkčioja mėly-
nos šviesos, balose – raudoni taškai
Aukoms iš kulų sudėliotas sidabrinis
kryžius.

Vis dar einu, dabar jau sninga, ir krykštauja
vaikai maži
O kiek gi teko paaukot, kad dabar gyvenam
laisvėje?

Augustė Každailytė

Sausio 13-osios rytą Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos languose uždegtos atminimo žvakutės.
Gimnazijos archyvo nuotr.

13. Motina

Laisvės tema neapsakyta, bet paliesta.
Žvakutės delnuose dega prie televizijos bokšto.
14, bet iš tikro daugiau užgesusių esą.
Trispalvės krauju palikta žymė,
apgaubus mus lyg skraiste, saugo.
Ne dėl jų, grobikų, o dėl mūsų išeita,
Vaikus, knygas, tėvus palikus prie lietuviško ažuolo.
Ar verta buvo? Ar tikrai išlaikyta,
Merguželių maldos ir vyriškų balsų solo.
Neišlikti, o gyventi mums siūlė mama.
Deklamuoti Marcinkevičiaus eilėraščiai, lyg gurkšniai oro.
Neišeisi, nepaliksi, jei laisvė bus atplėšta,
O jie visi norėjo tik gražaus tėvynės peizažo.

Urtė Vaišytė

Sausio 13-oji

Daugybė žmonių, ypač jaunimas, labai dažnai susiduria su laisvės sąvoka. Laisvė – kas tai? Visi nori žinoti atsakymą. Mokytojai vis prašo užrašyti mintis, nupiešti darbus, sukurti eiles apie tai.

Laisvė – tai ne vien žodžiai, ne vien mintys, tai kasdienis mūsų gyvenimas: darbai, šeima, nuotykių. Kiekvieną dieną mes turi galimybę keliauti, galimybę nueiti į parduotuvę ir išsirinkti ką tik norime, laisvę kalbėti sava kalba, nebijoti ir nedrebėti išėjus į miestą, turime galimybę rašyti, dainuoti, vaidinti, meluoti, melstis, pildyti savo svajones.

Dar visai neseniai, vos prieš 30 metų, galėjome būti tauta, išnykusi iš pasaulio žemėlapiu. Kai kiekvienais metais išgirstu frazę „Kruvinas penktadienis“ arba „Sausio 13-oji“, nupurto šaltis. Vaikštau takeliais, kuriuos trynė tankų vikšrai, kyla liftu į Televizijos bokštą ir grožiuosi vaizdais, kuriame laipiojo jų sunkūs geležiniai batai, o vietoje Vilniaus raudonų plytų namų ir didelių bažnyčių, žmonės žvelgė mirčiai į akis, palikę savo šeimas, draugus ir nepasiektus tikslus. Kiekvieną dieną žiūriu televizorių, kuris galėjo amžinai nebetransliuoti lietuviškos žinių kalbos. Rytais paleistas radijas, besigaminant pusryčius, pranešantis dienos naujienas ir orų prognozę, galėjo būti užimtas iki pat dabar.

Tie 14 drąsuolių, kritusių kruvinąją naktį ginant Lietuvos nepriklausomybę. Aukos, žuvusios dėl okupantų agresijos. Nuo šautinių žaizdų į rankas, kojas, plaučius, nugarą, krūtinę, sutraiškinti dėl titaniškų metalo gabalų, sprogdinti dėl aplinkui besimėtančių bombų. Jie, kaip ir mes, paprasti piliečiai, turėję darbus ar dar tebesimokantys, šeimas, mylinčius tėvus ir brolius, seseris. Pabūvoję armijoje, turėję pomėgius, mėgstamą maistą ir augintinius, dabar jau amžinai nutilę. Vadovavosi požiūriu: „Kas apgins, jei ne aš?“ , „Jei visi bijosim, Lietuva niekada nebus laisva“.

Tie 14 žmonių, Lietuvos patriotai, apsišarvavę narsumu ir ištverme, nepabūgo milžinės Sovietų Sąjungos, jų kareivių, didžiulių tankų, prieš juos atstatytų automatų vamzdžių. Jie stovėjo. 600 taikių žmonių prie televizijos bokš-

Sausio 13-osios rytą romuviečių namų languose degė atminimo žvakutės. Gimnazijos archyvo nuotr.

to, vienas šalia kito tarsi milžiniška jūra ir bangavo stiprias dainas. Šoko, juokėsi, išalkę valgė sumuštinis ir iš termosos gėrė karštą arbatą. Be šautuvų, be peilių, užtat ugninga širdimi ir puoselėjama vienybe, išdrįso pasipriešinti stipria karine technika ginkluotai desantininkų grupei. „14 narsių Tėvynės mylėtojų, kritusių kruvinąją naktį ginant Lietuvos nepriklausomybę, gyvens. Kol bus gyvas bent vienas lietuvis, kol tekės Nemunas ir jo pakrantėmis skardės daina“.

Laisvė man – galimybė kovoti prieš netiesą. Galimybė būti vieninga tauta, galimybė auginti vaikus, mokytis norimam universitete, išskleisti Lietuvos vėliavą, švęsti šv. Kalėdas, vasarą nuvažiuoti prie jūros, o žiemą – ant kalniukų. Rudenį rinkti lapus, o pavasarį džiaugtis saule. Nesvarbu, kada, kur ar kokiomis aplinkybėmis, Lietuvos nepriklausomybę apginti mums turi būti garbė ir pareiga, vardan šviesos, vardan rytojaus...

Augustė Každailytė

Laisvi vaikai apie laisvę

Sakydami, jog esame Lietuvos trispalvės sūnūs bei dukterys, kartais galime abejoti. Ar mes tikrai suprantame, ko esame verti ir ką reiškia būti gimtinių dalimi. Žmogau, kas tau yra laisvė, jei nieko apie ją nežinai, o tik perskaitei istorijos vadovėlyje?

Kartais susimąstau, kad laisvės jausmas kiekvienam smulkus dalykas, detalė iš kasdienybės dienoraščių: mamos keptų blynų kvapas ryte, močiutės rankomis suktas medus, oro kvapas ką tik nulijus lietui, sesutės pėdutės šokančios į upelio ištakas... Už mūsų laisvę, už gyvenimo akimirkas, momentus, žmonės ant rankų atnešė savo širdis mirties angelams, kad tik mes ryte galėtume matyti tuos, kuriuos mylime. 14 žmonių, 1990 metais sausio 13 dieną už Lietuvą, gimtinę mūsų, paaukojo gyvybę be ginklo, be pykčio, be minties, kas gali nutikti. Tačiau prie dabarties kūrimo prisidėjo tūkstančiai.

Rimantas Juknevičius. Vaikinu-ko žodžiai turėtų skambėti kiekvieno piliečio galvoje „Kas kitas, jei ne aš?“. Jei kraupiąją naktį šios minties nebūtų, ar verta toliau tęsti? Dėl tavęs, dėl manęs – dėl mūsų, Rimantas niekada daugiau nebesivarys krepšinio kamuolio, niekada nebeišvys savo komandos. Tėvynei atsidavė visa širdimi, iki paskutinio dūžio.

Darius Gerbutavičius. Darius paliko neužbaigtus piešinius ant stalo, paliko aistrą motociklams. Važinėkite ir prisiminkite, kad vėjas įsisukęs į jūsų plaukus, laisvas. Sukurkite šedevrus pieštuku. Vardan Dariaus. Rolandas Jankauskas. Vaikinas, kuris niekada neišgirs tėvo parašytų gaidų, skirtų jam, palei Maironio eiles, tačiau natos eis į aukštumas pas sūnų.

Ignas Šimulionis. Gamtos vaikas, laisvės vaikas. Jis atėjo. Atžingsniauvo kartu su teisingumo žibintu, kuris rodė jam kelią čia būti. Tegul medžių šlamesys primena, jog už Igno gyvybę, mes turime Lietuvišką gamtą. Vidas Maciulevičius. Darbštuolis, nebijojęs ir nakteles paplušėti. Žmonos žodžiai „Netekau geriausio draugo, artimiausio žmogaus, dabar gyvenimas atrodo toks tuščias. O mažas kambarėlis toks erdvus.“ Dėl Vido galiu branginti savo draugus ir artimus bei pasirūpinti, jog mažyčiai kambarėliai būtų pripildyti prisiminimų ir neliktų tušti. Vyriškis bus Lietuvos atminty, kaip ir jo sūnaus, kuris vis dar laukia iš miego pabundančio tėčio.

Alvydas Kanapinskas. Nuo mažų dienų prisidėjęs prie donorystės, paskutinį kraujo lašą suteikė Tėvynei. Vytautas Koncevičius. Beveik perkopęs

penktąją dešimtį, vyras gyvenime patyrė daug: kartu su motina iš tremties grįžo į gimtąją Lietuvą, prieš akis turėjo gerą pavyzdį į ką lygiuotis – tėvą, kaip ir mes savo vaikams turėtume rodyti teisingą gyvenimo kelią. Ne tik jis kovojo už laisvę sausio 13-ąją. Vytauto tėvas buvo partizanas, vienas iš „miško brolių“. Motina gamta buvo jo sergėtoja, nors ir kiekvieną dieną bunkeryje ar išlindus iš jo ir pamačius saulės spindulius, už kampo tykojo mirtis. Partizanai pasitelkė ne tik ginklą, jie į karą pasiėmė savo gimtąją žemę – kalnus, miškus ir vandenį, viską, ką jie pažinojo geriau, už bet kokį atėjūną. Vytautas, jo tėvas ir visi Lietuvos partizanai bei gynėjai turėjo bendrą tikslą – gražinti laisvę. Jie žinojo, kad likimas gali būti negailestingas, kaip partizanų vadas Jonas Žemaitis yra pasakęs „Mes tai žūsime, tačiau dar sunkesnis likimas laukia tų, kurie pasiliks ir turės mus apginti nuo šmeižto ir juodinimo“.

Virginijus Druskis. „Nieko man neatsitiks“, tokiais žodžiais sūnus paliko tėvų namus. Dabar jau žinome, kad ne tik tėvų...

Alvydas Matulka. „Negi jie šaudė į žmones?“ dar spėjo nuskambėti iš jaunuolio lūpų. Alvydas paliko neperskaitytus knygų puslapius lentynose. Kas ten bežino, gal Salomėjos Neries poemos ar Vytauto Mačernio kūryba, bet jos niekada nebebus paliestos Alvydo rankų. Jo draugai ne sykį pabrėžė pačio Alvydo sakytus žodžius, kad už laisvę mirti visai nebaisu.

Algimantas Petras Kavoliukas. „Lietuva turi būti laisva!“ vienintelis gyvenimo tikslas toks. Nors buvo švel-

nus, draugiškas ir geras, tanko nepabūgo priešakį. Algimanto trys vaikai, didžiujasi turintys tokį tėvą. Aš irgi didžiuojuosi, tik man jis – herojus.

Vytautas Vaitkus. Šio vyro dvasia visad bus prie televizijos bokšto, tyvuliuos tol, kol bent vienas lietuvis bus gyvas.

Loreta Asanavičiūtė. Į klausimą „Daktare, ar aš dar gyvensiu?“ atsako sulaukti nebuvo galima. Jos kojos pervaziuotos purvino Sovietų tanko, o širdis dar keletą valandų plakė ligoninės palatoje. Vienintelė moteris žuvusi sausio 13-ąją. Mūsų lietuvaitė – saulės spindulėlis, kuri šokdavo folklorą su šypsena veide, buvo užminta didelio Sovietų bato.

Titas Masiulis. Savo pėdomis daug nukeliavęs, saviškėmis akimis nufotografęs pasaulį už juodojo melo sienų. Nuskraidino Lietuvos vardą iki Azijos oazių. Ir tai padarė Titas. Titas – tai balandis. Tačiau taikos karvelis negrįžo iš mūšio.

Apolinaras Juozas Povilaitis. Viską, ką norėčiau pasakyti apie žuvusius: jų drąsą, narsą, pasiaukojimą ir neteisybę, apibūdina vienas Apolinaro žmonos klausimas „Kodėl kulka pirmiausia pasirenka dorą žmogų?“. Aš galiu atsakyti – sode, kurią gėlę pirmiausia skiname?

Galime teigti, kad pasaulis, Dievas ar likimas neteisingi. Tačiau fakto, kad dėl savos žemės, savo tikslo, tolimesnių kartų, atiduota gyvybė, niekas negali pakeisti. Žmonės pyksta, nes myli, verkia, nes myli, šaukia, nes myli, žūsta... nes myli. Myli Lietuva visa širdim, bet dar labiau myli laisvę. O kai vienas individas gali pakeisti pasaulį, viena tauta gali pasiekti trokštamą tikslą.

Pokalbis su gimnazijos mokine
Vytaute Navickaite ir jos šeima
apie Sausio 13-osios įvykius

Šio interviu pašnekovai – tėtis ir močiutė (tėčio mama), kuri, palikusi vaikus Šiauliuose, išvažiavo su vyru į Vilnių prie Lietuvos Respublikos Seimo rūmų 1991 m. sausio 12-osios vakarą.

– **Kodėl nusprendėte važiuoti į Vilnių?**

– Po tiek metų labai daug ko nebeatsimenu, bet mes jautėme pareigą važiuoti į Vilnių – kovoti už laisvę, už Lietuvos nepriklausomybę.

– **Kokios mintys kilo stovint prie Seimo rūmų?**

– Kokios mintys... tiesiog stovėjome, dainavome, šildėmės prie laužų ir laukėm, kas bus, kuo viskas baigsis. Bet baimės nebuvo, nors jau aplinkui kalbėjo, kad prie televizijos bokšto šaudo ir yra aukų.

– **Kokias emocijas išgyvenote, kai supratote, kad SSRS atitraukė?**

– Čia buvo kažkas tokio. Džiaugėmės, kad atsiskyrėme nuo Tarybų Sąjungos, jautėmės atlikę pareigą tėvynei, dėl kurios tiek žmonių kovėsi tą naktį.

– **Ką jums reiškia laisvė? Kaip manote, ar šiuolaikinis jaunimas supranta, kas yra laisvė?**

– Nemoku filosofuoti, bet man laisvė – tai nepriklausomybė, žmogaus gerovė. Manau, kad dauguma šių laikų žmonių, kurie to nepatyrę, nesupranta, kas yra laisvė, nes apie įvykius girdi tik iš pasakojimų. Žinoma, jų negalima kaltinti. Manau, kad kiekvieno žmogaus viena vertybių turėtų būti laisvė.

– **Vytaute, kas dėjosi vaiko galvoje, kai tėvai buvo išvažiavę į Vilnių, o per televiziją buvo transliuojama, kas tą naktį dėjosi Vilniuje?**

– Mane su sese paliko pas močiutės sesę, per daug nieko nemaščiau. Man tuo metu buvo 12 metų. Mes tiesiog žaidėme kambaryje, kai pamačiau per televizorių, kas vyko Vilniuje: tankai šaudė, važiavo ant žmonių, žmonės rėkė, todėl laukiau, kad tik tėvai greičiau sugrįžtų. Aišku, buvau dar vaikas, todėl nelabai viską iki galo ir supratau.

Kalbėjosi

Augustė Každailytė

Gimnazijos laikraščio makete naudoti tik originalūs lietuviški kompiuteriniai šriftai: *Palemonas*, sukurtas minint lietuviškos spaudos atgavimo šimtmetį, ir *Signalas*, sukurtas pagal Lietuvos Nepriklausomybės Aktą ir skirtas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmečiui paminėti.

Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos laikraštis „VIVAT Romuvensis!“

Leidžiamas nuo 2020 m. sausio 2 d.

Redakcijos adresas:

Šiaulių „Romuvos“ gimnazija
Dainų g. 7, 102 kab., 78325 Šiauliai

Laikraštį leidžia Žurnalistikos ir kūrybinių medijų biūrelio nariai

Tiražas 50 egz.

El. p. gintare.kulbeckiene@romuvosgimn.lt
Tel. (8 41) 55 29 01

Redakcija:

Vyr. redaktorė Augustė Každailytė

Dizainerė-maketuotoja Urtė Vaišytė

Biūrelio vadovė Gintarė Kulbeckienė